

WYNIKI BADAŃ NAD SERADELĄ

EDWARD KAPSA

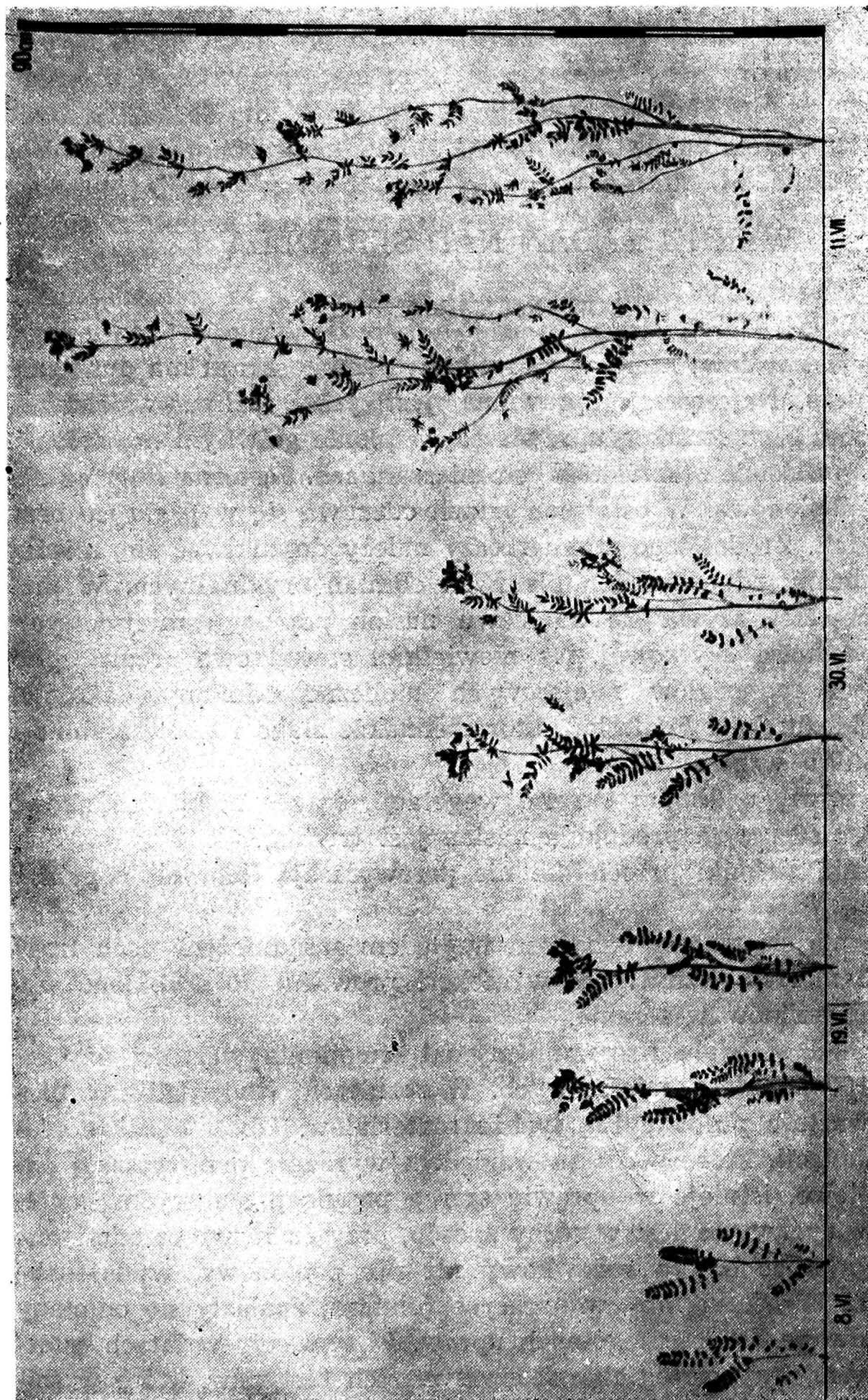
Seradela jest rośliną, która w warunkach naszego kraju ma duże znaczenie rolnicze. Najczęściej uprawiana jest jako roślina wsiewkowa w żyto. Oprócz tego seradela uprawia się w plonie głównym na zielonkę i to w czystym siewie oraz w różnych mieszankach. Jest ona również dobrą rośliną poplonową. W ostatnich latach odczuwa się w praktyce brak nasion seradeli. Źródłem tego stanu rzeczy należy doszukiwać się, między innymi, w braku odpowiednich plennych odmian oryginalnych. W produkcji najczęściej używa się do siewu nasion populacji miejscowych, o słabszej wartości użytkowej. Na niewielkim stosunkowo areale uprawia się prócz materiałów miejscowych nieliczne odmiany handlowe (Bydgoska, Mazurska i Podlaska), które jednakże słabo rozpowszechniają się i to z kilku względów:

a) są to formy o długim okresie wegetacji, dające niski stosunkowo plon nasion, przy czym produkcja nasion jest trudna,

b) w plonie zielonki przeciętnie nie przewyższają dobrych populacji miejscowych,

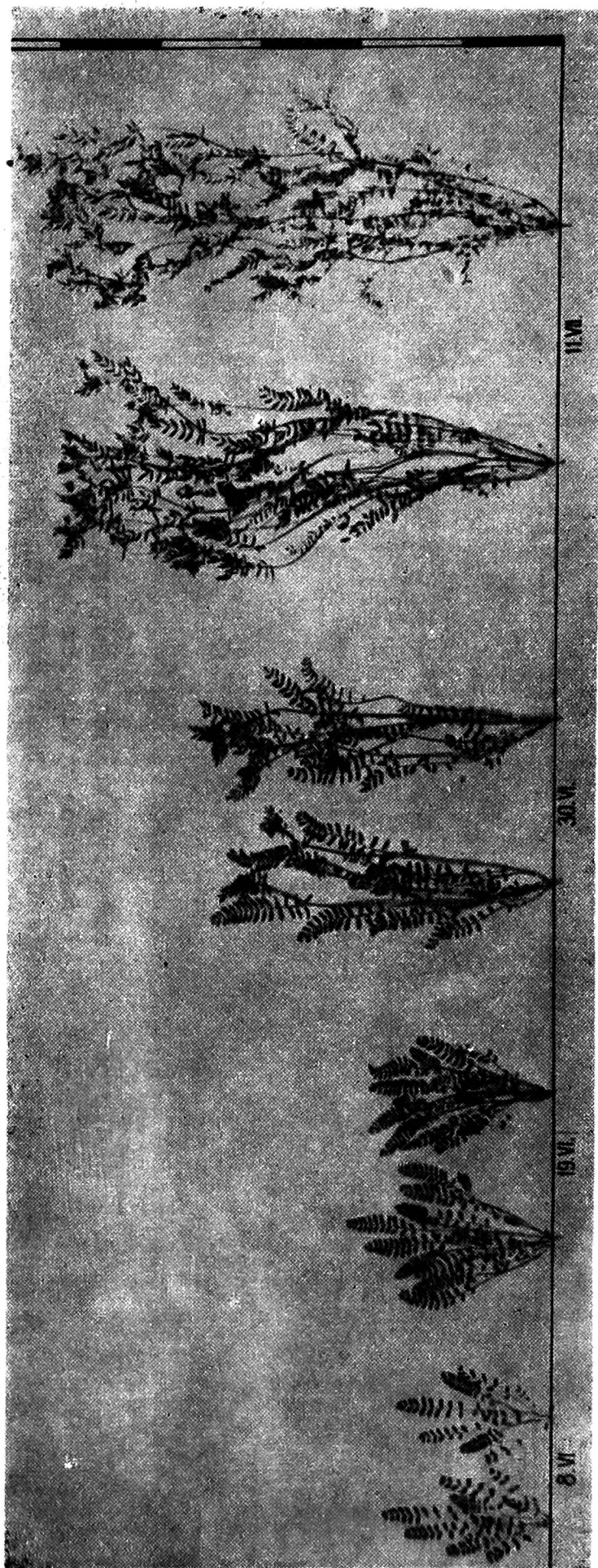
c) nie różnią się między sobą pod względem zasadniczych cech fizjologicznych i morfologicznych, co w efekcie prowadzi do szybkiego wymieszania materiałów w terenie.

Badania nad seradelą rozpoczęliśmy od określenia wartości użytkowej około 100 populacji miejscowych. W rezultacie stwierdziliśmy bardzo różną wartość produkcyjną tychże materiałów. Obok wszakże nielicznych populacji, które pod tym względem wyraźnie przewyższają odmiany handlowe, istnieje w uprawie szereg populacji słabszych. Ponieważ seradela uprawiana jest w różny sposób, przy czym wręcz odmienne cechy winien mieć biotyp wsiewkowy niż np. poplonowy, wydaje się, iż jest rzeczą konieczną, aby w praktyce rolniczej znalazły się odmiany ściśle dopasowane do poszczególnych upraw. W tym celu w latach ostatnich wyodrębniliśmy szereg charakterystycznych biotypów, które w ściślejszych doświadczeniach polowych zostały zbadane i w rezultacie określona została ich przydatność w uprawie na zielonkę w plonie głównym, jak również w uprawie wsiewkowej i poplonowej. Wyniki dotyczące



Fot. 1. Biotyp wczesny — szybkopędny w plonie głównym na zielonkę 1958
(zdjęć dokonano w 4 terminach)

Fot. 1. Früher Biotyp-schnellwüchsiger, als Hauptfrucht zur Grünmassengewinnung
angebaut 1958 (abgebildet in 4 Terminen)



Fot. 2. Biotyp średniowczesny — krzewiący się w plonie głównym na zielonkę 1958
(zdjęć dokonano w 4 terminach)

Fot. 2. Mittelfrüher Biotyp-buschförmiger, als Hauptfrucht zur Grünmassengewinnung
angebaut 1958 (abgebildet in 4 Terminen)



Fot. 3. Biotyp późny — rozetkowy w plonie głównym na zielonkę 1958
(zdjęć dokonano w 4 terminach)

Fot. 3. Später Biotyp-rosettenförmiger, als Hauptfrucht zur Grünmassengewinnung
angebaut 1958 (abgebildet in 4 Terminen)

Tabela 1

Porównanie biotypów seradeli w plonie głównym na zielonkę Przebędowo 1956—1958
 Seradellabiotypenvergleich im Hauptfrucht zur Grünmassengewinnung 1956—1958

Lp.	Ród [Odmiana]	Biotyp		Plon suchej masy q/ha
1	2 2 9 7	wczesny	szybkopędny	48,3
2	3 0 2 2	„	„	48,2
3	2 2 9 8	„	„	47,0
4	2 6 6 1	„	„	46,0
5	2 7 0 3	„	„	38,9
6	2 6 6 1 — 4	„	krzewiący się	43,2
7	2 7 0 7 — 2	średniowczesny	„	51,0
8	2 6 8 5 — 2	„	„	49,9
9	2 7 1 4	„	„	49,0
10	2 6 8 8 — 1	„	„	46,5
11	2 6 8 4 — 2	„	„	45,9
12	2 6 6 2 — 2	„	„	44,5
13	2 7 0 6 — 2	„	„	39,5
14	2 7 1 0	późny	„	50,8
15	2 6 8 7 — 2	„	„	48,1
16	2 6 7 6	„	„	48,0
17	2 6 8 8	„	„	47,9
18	2 3 0 0	„	rozetkowy	46,9
19	2 2 9 9	„	„	45,8
20	2 6 6 2	„	„	45,3
21	Wielkolistna			43,3
22	Podlaska			42,2
23	Bydgoska			42,0

plonu suchej masy w warunkach siewu wczesnowiosennego wyszczególnione są w tab. 1. W doświadczeniach porównywano w zasadzie 4 biotypy, w obrębie każdego biotypu po kilka rodów. Formy wczesne charakteryzują się szybkim rytmem wzrostu (fot. 1). Przez cały okres wegetacji roślin, są stale znacznie wyższe w porównaniu z formami późniejszymi. Wcześniej kwitną, użytkowanie zielonki przypada u nich znacznie wcześniej (10—13 dni) niż u form późnych. Długość okresu wegetacji (od zasiewu do dojrzewania) wynosi przeciętnie 112—114 dni. Biotypy średniowczesne mają znacznie dłuższy okres wegetacji 120—134 dni. W przeciwieństwie do wyżej omówionych są to formy dość silnie krzewiące się, (fot. 2). Wzrost roślin jest znacznie powolniejszy. Początek kwitnienia rozpoczyna się o 7—10 dni później, niż u form wczesnych. W obrębie biotypu późnego posiadamy rody o typie silnie krzewiącym się oraz formy rozetkowe (fot. 3). Długość okresu wegetacji waha się w granicach 138—144 dni. Kwitną o 11—14 dni później niż formy wczes-

Tabela 2

Porównanie biotypów seradeli we wsiewce 1958
Seradellabiotypenvergleich im Untersaat 1958

Lp.	Odmiana Ród	Biotyp	Plon q/ha		
			zielonej masy	suchej masy	
1	2 6 6 2	późny	rozetkowy	109,6	21,0
2	2 2 9 9	„	„	89,1	16,2
3	2 3 0 0	„	„	66,2	12,8
4	2 6 8 8	„	krzewiący się	94,0	18,0
5	2 6 8 7 — 2	„	„	80,5	16,1
6	2 6 7 6	„	„	45,5	8,9
7	2 6 8 8 — 1	średniowczesny	„	104,7	19,8
8	2 6 6 2 — 2	„	„	88,7	16,8
9	2 6 8 5 — 2	„	„	32,2	6,7
10	2 7 0 6 — 2	„	„	21,6	4,3
11	2 2 9 7	wczesny	szybkopędny	22,7	4,6
12	2 2 9 8	„	„	przepadła	—
13	2 6 6 1	„	„	przepadła	—
14	Wielkolistna			173,1	28,4
15	Bydgoska			108,7	17,4
16	Podlaska			przepadła	—

ne. Charakterystyczną ich cechą jest bardzo wolny wzrost, szczególnie do okresu kwitnienia. Wracając do omówienia plonu należy podkreślić, iż w uprawie na zielonkę w plonie głównym uzyskaliśmy rody wysoko-produkcyjne w ramach każdego biotypu. Jedynie formy rozetkowe dają nieco mniejszą masę. Inaczej sytuacja przedstawia się w uprawie wsiewkowej (tab. 2). W tym wypadku wierniejszy plon dają formy silnie krzewiące się i rozetkowe o powolnym rytmie wzrostu. Formy te w łanie żyta nie tak silnie wyrastają, dzięki czemu są mniej uszkodzane w czasie sprzętu żyta. W uprawie poplonowej (tab. 3) najlepsze okazały się rody wczesne szybkopędne. Niektóre z nich kwitną obficie już w pierwszej połowie września, podczas gdy biotypy średniowczesne i późne w ogóle nie zakwitły, mimo iż odpowiednie obserwacje prowadzono do końca października.

Ponieważ z szeregu doświadczeń wynika, iż w wielu rejonach naszego kraju przeciętnie seradela poplonowa daje znacznie większą masę niż wsiewkowa, wydaje się, iż byłoby rzeczą wskazaną, aby w praktyce rolniczej znalazła się odmiana nadająca się dobrze do poplonów. W roku bieżącym zgłoszono tego typu odmianę do doświadczeń odmianowych pod nazwą seradela Szybkorosnąca. Odmiana ta obok cech rośliny poplono-

Tabela 3

Porównanie biotypów seradeli w siewie poplonowym. Przebudowo 1957—1958
Seradellabiotypenvergleich im Stoppelfrucht 1957—1958

Lp.	Odmiana Ród	Biotyp	Plon q/ha		
			zielonka	sucha masa	
1	2 2 9 8	wczesny	szybkopędny	379	40,3
2	2 2 9 7	„	„	378	40,0
3	2 6 6 1	„	„	350	38,5
4	2 7 0 3	„	„	346	37,3
5	2 6 8 4 — 2	średniowczesny	krzewiący się	290	32,8
6	2 7 0 7 — 2	„	„ „	284	32,3
7	2 6 8 5 — 2	„	„ „	284	32,2
8	2 7 1 4	„	„ „	272	31,3
9	2 7 1 0	późny	„ „	310	34,5
10	2 6 7 6	„	„ „	245	27,3
11	2 3 0 0	„	rozetkowy	277	28,6
12	2 2 9 9	„	„	256	28,3
13	Podlaska			261	29,1
14	Wielkolistna			234	24,3
15	Bydgoska			209	24,0

wej, posiada szereg innych korzystnych cech użytkowych. W plonie głównym daje wczesną zielonkę, pod względem masy nie ustępującą formom późniejszym. W siewie późnowiosennym (po sprzęcie mieszanek ozimych) tworzy obfitą masę w okresie 6—7 tygodni, licząc od daty siewu. Po sprzęcie zielonki dobrze odrasta, dając drugi pokos. Posiada szybki rytm wzrostu, stąd dobrze zacienia glebę i lepiej daje sobie radę z chwastami. Nadaje się dobrze do mieszanek szczególnie z łubinem żółtym. Daje znacznie wyższy plon nasion, niż odmiany późne. Dodatnio na produkcję nasion wpływa jej krótki okres wegetacji oraz pokrój roślin — stosunkowo sztywna i raczej stojąca łodyga.

Э. Капса

ИТОГИ ИССЛЕДОВАНИЙ СЕРАДЕЛЛЫ

Резюме

Исследовалась пользовательная ценность 100 местных популяций, причем было обнаружено значительное их дифференцирование. Только незначительное их количество явно превышает виды, нахо-

дящиеся в продаже, возделываются же многие, более слабые популяции.

С целью приспособления к разным способам возделывания, в течение последних лет был обособлен ряд характерных биотипов, по существу — 4 биотипа, а в пределах каждого биотипа — по несколько родов, которые были исследованы точными полевыми исследованиями. На основании этих исследований была определена пригодность для возделывания на зелёный корм как главное растение, а также в качестве промежуточного и послеуборочного растения.

В настоящем году для сортоиспытаний будет взята сераделла «Шибкороснонца», которую рекомендуют, главным образом, как послеуборочную культуру, хотя и при других способах возделывания она дает хорошие результаты.

ERGEBNISSE DER UNTERSUCHUNGEN MIT SERADELLA

Z u s a m m e n f a s s u n g

Es wurden Untersuchungen über den Nutzwert von ca 100 örtlichen Seradella-Populationen durchgeführt, wobei grosse Unterschiedlichkeit derselben festgestellt wurde. Nur wenige von diesen Populationen übertreffen deutlich die Handelssorten während eine Reihe von schwächeren Populationen angebaut wird.

Zwecks Anpassung derselben zu einzelnen Anbauarten wurde in letzter Zeit eine Reihe von charakteristischen Biotypen, grundsätzlich 4 Typen, und innerhalb eines jeden Biotypes mehrere Stämme abgesondert, welche in genauen Feldversuchen geprüft wurden. Auf Grund der Versuchsergebnisse wurde ihr Nutzwert im Anbau auf Grünmasse als Hauptfrucht sowie als Untersaat bzw. Zwischenfrucht bestimmt.

In diesem Jahre wurde eine Sorte unter der Bezeichnung „Schnellwüchsig“ („Szybkorosna“) zu Sortenprüfungen angemeldet, welche vor allem als Zwischenfrucht geeignet ist, aber auch in anderen Anbauarten gute Erfolge aufweist.